

Eleanora Rosenholmin sirpaleet – mitkä kasvoista ovat oikeat?

Christa Steinway, kriminaalihistorian tutkija, Stockholm universitet
Artikkeli tiivistetty väitöskirjasta ”Eleanora Rosenholm – Faktumet bakom berättelsen”

Aikalaisiaan kiehtonut murhaajatar Eleanora Rosenholm on arvoitus vielä tänäkin päivänä. Vasta hänen kuolemansa jälkeen selvinneet murhat nostattivat aikanaan ilmiömäisen sensaation, jonka johdosta hänen elämästään ja kuolemastaan on liikkeellä paljon kyseenalaista tietoa. Myöhempien tutkimusten suurimpana ongelmana ovat olleet epätieteellisyyksiin langenneet tutkijat.¹ Tutkimuksissa on myös lipsuttu fiktion puolelle ja asiakirjoja sekä lähteitä on manipuloitu ja väärennetty.

Varhaislapsuus

Eleanora Rosenholm syntyi Itä-Suomessa Rautajärven liepeillä Lampilan kylässä 1909 maaliskuun 13. päivänä. Usein lainattu tieto syntymästä vuodelta 1939² on virheellinen. Tieto on alun perin kirkonkirjojen kopeista, jotka osoittautuivat väärennökseksi. Eleanora oli nahkuri Otto Johannes Rosenholmin ja pyykkäri Raisa Iida Mannilan avioton lapsi. Aviottomat lapset eivät olleet Lampilan kylässä harvinaisuus. Vallitsevana uskontona siellä toimi ristiriitainen sekoitus itäistä ja läntistä uskontoa sekä vanhakantaista luonnonuskontoa.³ Lampilan kylä selviytyi Suomen sisällissodasta ja toisen maailmansodan kuohuista, mutta autioitui tuntemattomaksi jääneistä syistä jatkosodan jälkeen. Tämä on haitannut Rosenholm-tutkimusta, sillä viralliset paperit olivat pitkään kateissa. Läpimurto tapahtui vuonna 1973, jolloin kylän kirkonkirjat sekä poliisien kuulustelupöytäkirjoja sekä lääkärin yksityisiä muistiinpanoja ja arkistoja jäljitettiin.⁴ Kirkonkirjojen liitteenä löydettiin luettelo aviottomien lasten puolesta suoritettavista esirukouksista, joiden perusteella Eleanoran syntymävuosi sekä vanhempien henkilöllisyys varmistuivat. Eleanora on merkitty tähän listaan vasta vuonna 1917, jolloin hän oli kahdeksanvuotias.

¹ Vaikka joitakin Eleanoraan liittyviä asiakirjoja mainitaan useissa teoksissa, teokset viittaavatkin ainoastaan toisiinsa. Myös tutkimusten lähteet ovat olleet puutteellisia.

² Väärää tietoa Rosenholmin syntymästä on levittänyt usein lainattu teos ”Rosenholm - Neitopainajainen” (Purokoski 1963, 12), ilmestymisaikanaan suhteellisen tietoperäisenä pidetty, vaikkakin myöhemmin nopeasti kyhätyn teokseksi tuomittu.

³ Tätä aihepiiriä on tutkittu enemmän Tukholman yliopistossa, mm. Lars Gustafsson on tehnyt laajoja tutkimuksia Lampilan uskontokannasta (mm. Gustafsson 1994).

⁴ Lampilan raunioituneen suuren kirkon kirjat löytyivät poliisiasemalta, kuten myös poliisien kuulustelupöytäkirjat sekä jostakin syystä myös lääkärin laajat yksityisarkistot. Miksi aineistoa on alun perinkään pidetty kadonneena, on hämärän peitossa.

Kirkonkirjojen mukaan äiti Raisa oli menehtynyt synnytykseen. Isä Otto oli jäänyt kaksin tyttärensä kanssa pitämään vaatimatonta syrjätilaa. Oton ensimmäinen vaimo, Veera Inkeri Rosenholm ja heidän yhteinen lapsensa Saara, olivat kuolleet 1906 lavantautiin.

Erilaiset Eleanoran vanhempia koskevat kiistat ovat jatkuneet kirkonkirjojen löydön jälkeenkin. Eleanoran äidiksi on väitetty naapuritilan palvelustyttöä, entistä haureudesta tuomittua irtolaista Roosaa.⁵ On myös paljon spekuloitu, oliko Otto Rosenholm lapsen isä lainkaan.⁶ Isäehdokkaiksi on tarjottu vuonna 1908 kylässä kiertänyttä puujalkaista viulunsoittajaa sekä kylään juurtunutta renqvistiläistä herännäistä, Sippolaa. Tiettävästi Eleanoralla ei ollut sisaruksia. Kuitenkin on löytynyt pappilan epävirallisen siveyslautakunnan merkintöjä huhuista, joiden mukaan Otto Rosenholm olisi ollut seitsemän Lampilan orpokodissa asuneen pojan isä.⁷ Kaikki pojat olivat eri äitien synnyttämiä.

Diagnoosi ja tapaus Viipurin varuskuntakirkolla

Eleanoran nuoruusvuosista löytyy niukasti tietoa. Ensimmäiset viranomaismaininnat ovat vuodelta 1926, jolloin Eleanoralla diagnosoitiin seitsemäntoista vuoden iässä grande hysteria.⁸ Häntä ei kuitenkaan lääkärinlausuntojen perusteella suljettu laitokseen. Eleanora oli kuvausten mukaan ”kadonnut useasti kotoaan ja palannut huonokuntoisena”.⁹ Hänet oli tavattu useaan otteeseen yltä päältä veressä ja eräänä näistä kerroista hän kantoi metsästä kotiin silvottua peuraa. Hän sanoi

⁵ Roosa-nimistä palvelustyttöä ei ole merkitty kirkonkirjoihin, mutta samannimisestä irtolaisesta löytyy maininta maakäräjien kirjoista.

⁶ Tätä tutkimuksen suuntaa edustaa mm. laajalti vääriä tietoja levitellyt tutkija Ingmar Nilsson. Tämä väite löytyy teoksesta *Eleanora – ett tragiskt offer* (Nilsson 1967, 28, 34, 55). Hänen katsantoonsa kuului, että Eleanora on viaton, vale-isänsä kierouden uhri, ja että todellinen syyllinen murhiin olisi ollut juuri Eleanoran isänään pitäjä Otto.

⁷ Kyläpappi Bergmanin jäämistöt.

⁸ Sosiologi ja historian tutkija Pentti Selkälä oli yksi Eleanoran vuoksi uransa tuhonneista tutkijoista. Hän julkaisi tutkimuksen *Kauhis kuolema – Eleanora Rosenholmin jäljillä* (Selkälä 1988). Tutkimus pyrki todistamaan, ettei Eleanora Rosenholm kärsinyt grande hysteriaa, eikä mielisairaudesta, kuten on oletettu. Vaikka suurta osaa Selkälän tutkimuksista pidetään harhautuneina, tämä seikka on osoittautunut oikeaksi.

⁹ Kunnanlääkäri Pakinainen (1879–1927) jäämistöstä löydetty raportti Eleanora Rosenholmin istunnosta, joka on päivätty 27.7.1926 (Pakinainen 1926a). Raportin mukaan Eleanoran oireet pahenivat aina keskikesällä. Alkuperäinen asiakirja on Pakinainen säätiön hallussa.

pitävänsä siitä hyvää huolta¹⁰. Kylän lankakauppias Sarkohakala törmäsi Eleanoraan tämän maatessa hylätyn vesimyllyn kupeessa sirpillä suolistetun metsätyöläisen vieressä. Tapauksen poliisikuulusteluissa Eleanora kertoi miehen pyytäneen häntä hetkeksi oikoselleen viereensä, ja että hän oli toteuttanut miehen toiveen ilomielin.¹¹ Kuulustelupöytäkirjat sisältävät lähinnä kuvailua suloisesta pikku olenosta, joka on ”varmasti väärinymmärryksen vuoksi joutunut traagilisiin tilanteisiin, osittain avuttomuuttaan”.¹² Vuoden 1926 jälkeen Lampilan läheisyydessä esiintyi useita selvittämättömiä murhatapauksia.¹³ Useat näistä tapauksista liittyivät tavalla tai toisella Eleanora Rosenholmiin. Vaikka Eleanoraa kuulusteltiin elämänsä aikana yli kahdenkymmenen murhatutkimuksen yhteydessä, ei häntä koskaan vangittu murhasta epäiltyä.

Eräs poliisiraporteista vuoden 1928 kesältä kertoo seuraavaa: ”Eleanora ilmestyi poliisilaitokselle ja kertoi yllättäen puukottaneensa ja naulanneensa Viipurin Varuskuntakirkon oveen nuoren sotilaspojan, jonka kanssa oli viettänyt iltapäivää piknikillä ja huutokaupassa.”¹⁴ Tapauksen poliisitutkinnassa oli useita ylitsepääsemättömiä ristiriitoja. Silminnäkijöiden sekä oman tunnustuksensa mukaan Eleanoran olisi täytynyt olla kolmessa paikassa yhtä aikaa. Etäisyys Viipurin ja Lampilan kylän välillä oli yli viisikymmentä kilometriä. Ensimmäiseksi naapuri kertoi Eleanoran avustaneen häntä putarhan kitkemisessä. Toiseksi hänen todistettiin usean kyläläisen silmin olleen jäljentämässä orpokodin poikakuoron nuotteja. Molemmat edellisistä tapahtuivat samanaikaisesti sotapojan murhan kanssa. Vaikka Eleanoran kuvaus murhan yksityiskohdista osui häkellyttävästi yksiin Viipurin poliisin tietojen kanssa, tunnustus sivuutettiin nuoren tytön kuvitelmana.

Otto Rosenholmin enneaikainen kuolema

Otto Johannes Rosenholm kuoli hämärissä olosuhteissa väkivaltaisesti kotonaan talvella 1937. Eleanoraa ei kutsuttu tapauksen johdosta kuulusteltavaksi. Yleisesti surmaa väitettiin taloon pyrkineen epäilyttävän taustan omaavan Venäläisen emigrantin tekosiksi. Hänellä huhuttiin olevan rangaistus odottamassa kotimaassaan.

¹⁰ Kunnanlääkäri Pakinainen raportti Rosenholmin istunnosta 12.8.1926 (Pakinainen 1926b).

¹¹ Poliisipäällikkö Porsmanin kuulustelupöytäkirja 17.9.1926 (Porsman 1926a).

¹² Poliisipäällikkö Porsmanin kuulustelupöytäkirjan 29.9.1926 loppuyhteenveto Rosenholmin osallisuudesta Kalle Kivelän murhaan (Porsman 1926b).

¹³ Viipurin Sanomien vuosikerrat 1926–1939 sekä Lampilan poliisin kuulustelupöytäkirjat.

¹⁴ Lainaus Selkälän teoksesta *Hän on kaikkialla* (Selkälä 1989, 37; alkuperäinen lähde Porsman 1928). Kirjan kirjoittamisen aikaan Selkälän pakkomielle oli ajautunut kriittiseksi. Teoksen tieteellisyyttä sopii epäillä jo näkökulman vuoksi: teos pyrkii todistamaan Eleanoran toimineen tähtikarttansa 49 tähden muodostaman kohtalonlinjan mukaan. Selkälä kuoli vuotta kirjan kirjoittamista myöhemmin Mustanginsa ulosajossa Pohjois-Norjassa.

Kuitenkin emigrantti löydettiin muutama päivä Oton jälkeen viidentoista kilometrin päästä tilalta, aavalta pellolta, haulikolla päähän ammuttuna. Murhatutkimuksen koukerot jäivät toisen maailmansodan jalkoihin.

Kaksi vuotta Eleanoran oletetun kuoleman jälkeen julkaistiin nimimerkillä *Musta ruusu* yleisönosastokirjoitus, jossa kerrotaan tarkalleen Otto Rosenholmin murhayön tapahtumista. Nimimerkki kertoi tappaneensa Oton käyttämällä kolmea tapaa: hän oli syöttänyt Otolle rotanmyrkyä tämän hirssiryynivelliin sekoitettuna, lyönyt tätä vesurilla ja lopulta kuristanut kituvan miehen eteisen lattialle. Samaisena yönä taloon lämpimään pyrkinyt mies oli törmännyt eteisessä kuolleen Ottoon. ”Musta ruusu” kertoi ajaneensa miehen talosta ja jahdanneensa tätä haulikon kanssa pakasyössä useita tunteja, kunnes oli teloitannut miehen peltoaukealle. Kirjoituksen perusteella löydettiin entisen Lampilan alueelta eräästä suulista vesuri, jossa oli kuivunutta verta sekä kahvaan hapertunut naisen hanskas.

Keravan päänkerääjä

Eleanoran huhutaan yleisesti olleen naimisissa, mahdollisesti useita kertoja, sekä ainakin viiden lapsen äiti. Mahdollisista avioliitoista tai miesten ja lasten nimistä ei löydy viranomaistietoja yhdestäkään Suomen kunnasta¹⁵. Hänen väitetään asuneen Keravalla useita vuosia 1940–50-luvun vaihteessa¹⁶. Aikalaistarinat kertovat, että Eleanoran aviomies, valtamerilaiva-arkkitehti, oli siittänyt tälle neljä kaunista tytärtä. Keravalla Eleanoran kerrotaan olleen ystävällinen, oikea mallivaimo, ”mutta päin katsoessa hänen silmänsä jäätivät sielun”¹⁷.

Aviomiehen kadottua seudun lapset alkoivat kutsua naista Päänkerääjäksi. Puoliorvot tyttäret pysyttelivät pääasiassa kotosalla. Ulkona esiintyessään heidät nähtiin syöpäläisten puremina ja rähjäisinä. Keravalainen Heikki Viljamo kertoo: ”--- . Ilkeitähän me oltiin, mutta lapsethan on lapsia. Alettiin kutsua taloa mustaksi helvetiksi. Hävettää kertoa, mutta vierailtiin monena yönä talon pihamaallakin. Kivitettiin aina sama vinttikkuuna, jota me sanottiin Pirunpeiliksi. Kahtenakin uutena vuotena rikottiin talon postilaatikko. --- Sen äijän katoamisen jälkeen sielä alko lappaamaan ties mitä miesväkee. Isommat pojat väitti, että se ämmä

¹⁵ Kalevi Tohmajärvi (1936–1986) oli Patajavedellä tunnettu arkitonhoitaja, joka tuhlassi perintörahasa sekä jätti lapsilleen huomattavan velan tutkiessaan ympäri maata Eleanoran jälkiä. Hän uskoi olevansa Eleanoran poika. Myöhemmin paljastui, että Tohmajärven lapsuudenmuistot olivat puoskarin hypnoosissa aikaansaamia. Tohmajärvi ei jäänyt ainoaksi tapaukseksi.

¹⁶ Keravan kaupungin arkistoista on löydetty rakennemuutoslupahakemus vuodelta 1949, jonka allekirjoittajina on pariskunta Eleanora ja Pentti Mannila. Heidän vihkipapereitaan ei kuitenkaan ole löytynyt, joten ei ole saatu täyttä varmuutta, oliko kyse juuri Eleanora Rosenholmista.

¹⁷ Helmi Viitala, haastattelu Jymy-lehden 7/1979 artikkelissa ”Keravan Päänkerääjän jäljillä”.

tappaa ne kirveellä ja kylpee niitten veressä. Lasten huostaanoton ja Mannilan ämmän poismuuton jälkeen mentiin kellarinikkunasta sisään taloon. Järkytyttiin, kun talo vaikutti edelleen täysin asutulta. Ei ollut ees pölyä ja likaa missään, vaikka se oli ollu tyhjillään pari kuukautta. Talon vintillä oli siististi sijattu sänky. Ihmeteltiin, mitä se siellä teki. Siinä peitteellä lepäs tuore musta ruusu. Yhtäkkiä sänky alko täristä ittestään. Sängyn yllä oli niitten hääkuva ja me nähtiin, ku niitten kaulaa ilmesty syvät viillot ja niitten silmät jotenkin painui sisään, niinkun joku olis ne painanu. Alettiin kuulla naurunsekaista itkua ja rynnättiin talosta. Vierailut jäi meidän osalta siihen.”¹⁸ Keravan ajanjakso on yksi selvittämättömäksi jääneistä episodeista Eleanooran elämänvaiheissa.

Eräs hypoteesi Eleanooran kuolemasta

Vuoden 1959 uuden vuoden tansseissa Reposaaressuraintalolla lähti liikkeelle tapahtumasarja, jota on ehdotettu selitykseksi Eleanooran äkilliseen katoamiseen ja mahdolliseen kuolemaan¹⁹. Tansseissa valkoiseen mekkoon ja tanssikenkiin pukeutunut Eleanoora oli läsnäolijoiden mukaan oma ihastuttava itsensä, vaikka esiintyikin vahvassa humalatilassa. Hän kikateli vievänsä tanssien päätteeksi kanttorin pojan poikkuuden, mistä saatiin vitsin aihetta ja kauhistelua koko illaksi. Jälkeenjäänyt poika eli eläkkeelle vetäytyneen vanhoillisen kanttori-isänsä kanssa vanhalla sukutilalla sulkeutunutta elämää. Eleanoora oli tansseista lähtiesään aiheuttanut naurunsekaista hämmennystä huutamalla hurmioituneena haluavansa olla 49-vuotias ikuisesti.²⁰ Tämän jälkeen Eleanoora nähtiin tanssahtelevan lumisateessa kanttorin tilan suuntaan.

Latotansseista viimeisien joukossa lähteneet sisarukset Sirja ja Tanja Turvesalo päättivät lähteä katsastamaan kanttorin talon tilannetta. Huvireissu sai karmaisevan käänteen naisten nähdessä tuvan rikkonaisen ikkunan edustalla valkeassa hangessa tuoretta verta. Veren keskeltä erottui Eleanooran tansseista tuttu valkoinen tanssikenkä. Poliisit eivät kuitenkaan reagoineet humalaisten, kevytkenkäisinä pidettyjen sisarusten ilmoitukseen. Seuraavana aamupäivänä kalastaja Pentti Sirkilä kuuli kuppilassa Turvesalon sisarusten kertausta yöllisistä tapahtumista. Sirkilä otti yhteyttä poliisiin, sillä hän oli myös nähnyt jotakin palatessaan yöverkoilta kanttorin tilan maiden poikki. Hän oli nähnyt, kuinka valkoisiin pukeutunut nainen heitettiin tilan päärakennuksen ikkunan läpi. Nainen ”huusi saatanallisesti, kirosi kuin piru ja kirkui saatanan penikalle kosto”²¹.

¹⁸ Jymy-lehti, ”Keravan päänkerääjän jäljillä” 7/1979, 78–95.

¹⁹ Toisena varteenotettavana vaihtoehtona Eleanooran kohtaloksi pidetään itsemurhaa. Aiheeseen palataan myöhemmissä kappaleissa.

²⁰ Eleanooran elämässä tämä luku toistuu poikkeuksellisissa määrin. Jo kunnanlääkäri Pakinainen raporteissa (mm. päivätty 9.12.1927) mainitaan Eleanooran toistuvasti kertovan itsensä ja luvun 49 välisestä kohtalon siteestä, joka tekee heistä yhtä aikanaan. ”49 on kaikkeuden aika” (Pakinainen 1927).

²¹ Sirkilän kuulusteluraportti 3.1.1959 (Suomäkynen 1959a).

Poliisit löysivät tilalle saavuttuaan rikkinäisen ikkunan, joka oli peitetty kovalevyllä. Verta hangelta ei kuitenkaan löytynyt. Naisen sijaan maassa oli valkoinen keinutuoli osittain yöllä sataneen lumen peitossa. Kanttorin kasvot oli kynsitty verille ja tämän toinen korva oli lähes repeytyntä irti. Pitkällisen kuulusteluisa vaikenemisen jälkeen kanttori suostui kertomaan yön tapahtumista. Yöllä jumala oli tullut hänen puheilleen ja käskenyt häntä rankaisemaan itseään fyysisellä kivulla, niin kuin oli rankaissut poikaansa päivällä. Poika ei ollut kestänyt katsoa itsekidutusta, jota isä oli pakottanut hänet seuraamaan, vaan oli paiskannut keinutuolin ikkunan läpi. Pojalta ei löytynyt lääkärintarkastuksessa kanttorin väittämiä rangaistuksen jälkiä, sen sijaan hänellä oli syvä viilto peniksessään. Ainoat naisen viittaavat asiat tilalla olivat pontikkapullo, jonka suulla oli huulipunaa sekä saunarakennuksessa tehty löytö. Saunan padan tuhkaesässä oli pala hiiltyntä valkoista hamekangasta. Selitykseksi kanttori kertoi käyttäneensä moponsa puunauksessa vintiltä löytämänsä vanhaa naisten mekkoa, jonka kangasta piti parhaimpana ”hienojen osasten käsittelyssä”²² ja polttaneensa likaiset räsyt saunanpesässä. Pojasta ei saatu ulos lausettakaan kuulusteluissa. Kuulusteluhuoneeseen suljettuna hänen kuultiin hokevan: ”valkoinen enkeli ei saa kajota pahaan käärmeeseen”²³. Poliisi piti kanttorin osuutta Eleanooran katoamiseen erittäin mahdollisena, mutta todisteiden puutteessa tapaus raukesi.

Eleanoora Rosenholmin oletetaan joka tapauksessa kuolleen 49-vuotiaana. Useista yrityksistä huolimatta ei ole pystytty löytämään hänen kuolintodistustaan, mikä saattaa johtua siitä, ettei Eleanooran ruumista ole koskaan löydetty. Mahdollinen itsemurhaviesti²⁴ on levinnyt internetissä ja on kopioina useissa asioita käsittelevissä kirjoissa ja raporteissa²⁵. Alkuperäisen kirjeen omistajaa ei ole tavoitettu. Kirjeen käsialatutkimuksista sekä spekulointia sen oikeellisuudesta Eleanooran itsemurhaviestinä on lisää teoksessa *Kuoleman käden jälki*.²⁶

Tapaus Tokio Komoroi

Ei ole saatu todistettua, että Eleanoora olisi koskaan liikkunut Suomen ja Karjalan rajojen ulkopuolelle. Selvitettyjä murhia on kaksikymmentäneljä, mutta ympäri Suomea ja myös Suomen ulkopuolella liikkuu väitteitä Rosenholmin suorittamista tämän luvun ulkopuolelle jäävistä murhista. Näitä puheita ei ole saatu vedenpitävästi selvitettyä.

Ranskalainen Eleanoora-harrastaja Pierre Fontaine törmäsi outoon sattumaan japanilaisessa antikvariaatis-

²² Kanttorin kuulusteluraportti 16.1.1959 (Suomäkynen 1959b).

²³ Apulaiskonstaapeli Kalvanaisen haastattelu kirjassa *Eleanooran yhdeksän elämää ja kuolemaa* (Ahlberg 1978, 245–246).

²⁴ Päivätty 5. tammikuuta 1959 Ruonelan tilalla.

²⁵ mm. Anjala 1989, 89; Juger 1970, 34; Selkälä 1988, liitteet

²⁶ Anjala 1989. Kirjassa käsitellään parinkymmenen 1900-luvun kuohuttavimman sarjamurhaajan käsiala-analyysia.

sa kesälomallaan vuonna 1985²⁷. Hän löysi lehteä se-
laillessaan valokuvan brutaalisti seivästetystä geishasta.
Geishan kasvoja tarkastellessaan hän huomasi valoku-
van naisen muistuttavan hätkähdyttävästi Eleanora
Rosenholmia. Kotiin palattuaan hän vei lehden kään-
nettäväksi. Lehti oli *Tokio Komoroi* vuodelta 1898.
Artikkelissa kerrottiin nuoren geishan tappaneen tois-
takymmentä miestä sekä leikanneen näiden sydämet
irti ja käärineen ne silkkikankaisiin, jotka oli sinetöity
miesten sukuelimistä leikatuilla nahoilla. Hän oli myös
käyttänyt miesten nahkaa omiin viuhkoihinsa ja polttan-
nut oopiumpiipussaan miesten karvoja ja kuivattua
lihaa. Erikoiseksi Eleanora-tutkimuksen kannalta
tämän tekee se, että geishan japaninkielinen kutsuma-
nimi oli ääntämykseltään hyvin lähellä Eleanora Ro-
senholmia.²⁸

Fontainen tutkimukset innoittivat kansantarinoiden
kerääjä, folkloristiikan tutkija Pirjo Kähärää. Hän oli
tutkinut ympäri maailmaa keräämissään tarinoissa
toistuvaa, eri aikakausina samankaltaisen naishahmon
saavaa olentoa, Gerioraa, joka ”syntyy, kun kaaos ja
kauhu tiivistyvät lihaksi”²⁹. Hahmo on esiintynyt läpi
ihmiskunnan historian eri kansojen keskuudessa. Kähä-
rä alkoi epäillä Eleanoraa tämän kansantarun jatkeek-
si. Hän löysi yhtäläisyyksiä Tokio Komoroin geishan
tarinasta erääseen Tohmajärvellä sattuneeseen Eleano-
ra-tapaukseen. Vuonna 1981 oli tohmajärveläisen tyh-
jilleen jääneen kesäkartanon kellarista tehty karmaiseva
löytö. Kellarista löytyi etikkaan säilöttyjä sydämiä
hillopurkeissa, ympärillään silkkinauhat, joissa oli
musteella kirjoitettuna teksti: ”Tämä sydän on
Eleanoran. Ikuisesti.”³⁰ Tämä on vain yksi esimerkki
niistä monista haaroista, joita tutkimukset ovat vuosien
saatossa saaneet.

Eleanoraan yhdistetyt nimet ja nimimerkit; Ro- senholm ja mystiikka

Eleanoran tai joissakin lähteissä Eleanoran³¹, jopa
Eleonora, on väitetty myös käyttäneen useita salanimiä,
joista tunnetuimpia ovat olleet Susanna ja Anna.
Eleanora-buumin ollessa kuumimmillaan häntä kut-
suttiin *Mustaksi ruusuksi*, lehtikirjoitusnimimerkin
mukaan.

Eleanora on ruokkinut kansan mystiikankaipuuta.
On väitetty Eleanoran näyttäytyvän häntä palavasti
janoaville. 1960-luvun lopulla murhakohun ollessa
kuumimmillaan puhuttiin nk. *Eleanoran syndroomas-*

²⁷ Fontaine omistaa aiheelle kokonaisen luvun teoksessaan ”*Un
chemin dérapée d’une femme et du temps*” (Fontaine 1988; vapaasti
suomennettuna ”*Nainen ajan sivuraiteilla*” (suom. huom.)).

²⁸ Fontaine 1988, 203–239.

²⁹ Kähärä 1981, 15.

³⁰ Kähärä 1992. Kähärän kirja aloitti kokonaan uuden tutkimussuun-
nan, jonka mukaan Eleanora Rosenholmia ei olisi koskaan ollut
olemassa; hahmo olisi suomalainen versio Geriorasta. Ongelmana
tässä suuntauksessa on kuitenkin se fakta, että Eleanora Rosenholm
on todistettavasti olemassa ollut historiallinen henkilö.

³¹ Ruotsissa käytetään yleisesti muotoa Eleanora Rosenholm (suom.
huom.).

ta, kun henkisesti epätasapainoiset nuoret miehet ympäri
Suomen joukkohypnotisoituivat uskomaan
Eleanoraa ystävättäreksen. Erikoisimpia ovat väitteet
vuodelta 1985, joissa nuori tapoista myöhemmin van-
gittu Luvialainen ambulanssinkuljettaja Anna Nannola
väitti olevansa Eleanora Rosenholm Lampilan kyläs-
tä. Eleanoran vetovoima on vahva haudankin takaa.

Mitä meille jää jäljelle? Tieto siitä, ettemme voi
saada tietää, kuka Eleanora Rosenholm todella oli.
Kolme seikkaa on kuitenkin varmaa: hän oli aikalaisi-
aan kiehtonut, vuonna 1959 mahdollisesti oman käden
kautta kuollut murhaajat.

*Christa Steinway on Stockholm Universitetin kriminaa-
lihistorian tutkija, joka on viime vuosina erikoistunut
kriittiseen Eleanora Rosenholm - tutkimukseen.*

LÄHTEET

- Ahlberg, Satu, Eleanoran yhdeksän elämää ja kuolemaa.
Kerubikustantamo, Juva 1978.
- Anjala, Matti-Pekka, Kuoleman kädenjälki. Hohto, Juva 1989.
Bergmanin jäämistö.
- Fontaine, Pierre. Un chemin dérapée d’une femme et du temps.
Éditions Firard, Paris 1988.
- Gustafsson, Lars, Guden utan gud. Religion i Lampela på 1900-talet.
Stockholm universitet, Stockholm 1994.
- Juger, Franz, Durch eigenen hand. Dünod, Berlin 1970.
- Itämies, Kauko, ”Keravan päänkerääjän jäljillä”. *Jymy-lehti*. No 7 /
1979. Lehtiyhtymä, Jyväskylä 1979.
- Kalevi Tohmajärven jäämistö.
- Kähärä, Pirjo, Geriora. Tuho, tuska ja kuolema. Tieto Kustannus Oy,
Anjalankoski, 1981.
- Kähärä, Pirjo, Eleanora Rosenholm. Ei lihaa, vain mielen
kuvajainen. Kerubikustantamo, Keuruu 1992.
- Nilsson, Ingmar, Eleanora – ett tragiskt offer. Septimal, Stockholm
1967.
- Pakinainen, Pentti, Raportti E. Rosenholmin istunnosta 27.7.1926.
Julkaisematon, Pakinainen säätö 1926a.
- Pakinainen, Pentti, Raportti E. Rosenholmin istunnosta 12.8.1926.
Julkaisematon, Pakinainen säätö 1926b.
- Pakinainen, Pentti, Raportti E. Rosenholmin istunnosta 9.12.1927.
Julkaisematon, Pakinainen säätö, 1927.
- Porsman, Antero, Kuulustelupöytäkirja 17.9.1926. Julkaisematon,
Viipurin kirjaston kokoelmat, 1926a.
- Porsman, Antero, Kuulustelupöytäkirja 29.9.1926. Julkaisematon,
Viipurin kirjaston kokoelmat, 1926b
- Purokoski, Antti, Rosenholm. Neitopainajainen. Kattamus Ky, Vaasa
1963.
- Rakennemuutoslupahakemus Kiertotie 7:än. Päivätty 17.2.1949.
Julkaisematon, Keravan kaupunginarkisto, 1949.
- Selkälä, Pentti, Kaunis kuolema. Eleanora Rosenholmin jäljillä.
Kustannus Oy Delirium, Keuruu 1988
- Selkälä, Pentti, Hän on kaikkialla. Kustannus Oy Delirium, Keuruu
1989.
- Suomäkyinen, Marko, Kuulusteluraportti 3.1.1959. Reposaaren
poliisin arkistot 1959a.
- Suomäkyinen, Marko, Kuulusteluraportti 16.1.1959. Reposaaren
poliisin arkistot 1959b.
- Steinway, Christa & Fagerlund, Jörgen, Vem var Eleanora
Rosenholm? Stockholm universitet, Stockholm
1990.
- Steinway, Christa, Eleanora Rosenholm. Faktat tarinan takaa.
Suom. Hyvärinen, Mette. Tieto Kustannus Oy,
Vaasa 1996.